

joods
cultureel
kwartier

JAARVERSLAG 2017

joods
historisch
museum

portugese
synagoge

kindermuseum

hollandsche
schouwburg

nationaal
holocaust
museum

INHOUD

3	INLEIDING
4	OVERZICHT TENTOONSTELLINGEN
7	BEZOEKERS JCK
8	MARKETING & COMMUNICATIE
11	SALES & EVENEMENTEN
13	EDUCATIE
16	NATIONAAL HOLOCAUST MUSEUM I.O. & HOLLANDSCHE SCHOUWBURG
18	PORTUGESE SYNAGOGE & ETS HAIM
20	COLLECTIE & KENNIS
22	MENASSEH BEN ISRAEL INSTITUUT
23	MUSEUMSHOP
24	PUBLICATIES, VOORDRACHTEN & NEVENFUNCTIES
32	SPONSORS & BEGUNSTIGERS JOODS CULTUREEL KWARTIER
34	PERSONEEL & ORGANISATIE
36	VERKORTE JAARREKENING

INLEIDING

Tijdens het bepalen van de gewenste bezoekersaantallen van 2017 hadden we er niet van durven dromen. We zijn erin geslaagd met onze tentoonstellingen en activiteiten 369.777 bezoeken te genereren, een recordaantal ten opzichte van vorige jaren. De Portugese Synagoge en de Hollandsche Schouwburg ontvingen maar liefst 10% meer bezoekers dan vorig jaar.

In het afgelopen jaar is een aantal grote projecten afgerond in het Joods Historisch Museum (JHM), waaronder een nieuwe vaste opstelling Geschiedenis 1600-1900 en dankzij onder meer de opbrengsten van sponsordiners, is er een nieuwe klimaatinstallatie. Mede met steun van het ministerie van OCW zijn het Amsterdams machzor en de Rintel menora verworven, beide beschermde voorwerpen in de zin van de Wet Behoud Cultuurbezit.

Tevens hebben we flinke stappen gezet om het permanente Nationaal Holocaust Museum (NHM) te realiseren. 2017 was het eerste jaar dat het NHM een kalenderjaar open was voor bezoekers. Met name de fototentoonstelling *Uit de vergetelheid. De herontdekte fotografie van Annemie en Helmuth Wolff* werd goed ontvangen en bezocht.

In 2017 vierden we ook het tienjarig jubileum van het Kindermuseum. We nodigden kinderen vanuit het hele land uit om naar het museum te komen en het feest mee te vieren, samen met bakker Abel, bekend van televisie. Het feestelijke jaar werd groots afgesloten in het Concertgebouw, waar jonge museumbezoekers de kans kregen mee te spelen in een orkest.

Naast eigen tentoonstellingen en activiteiten bood het Joods Cultureel Kwartier een podium voor vele samenwerkingen, concerten en herdenkingen. Zo startte de samenwerking Rembrandt & de Gouden Eeuw, een meerjarige samenwerking tussen NBTC (Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen), steden en culturele instellingen in Nederland, waarbij Amsterdam op een nieuwe manier belicht wordt, en kwamen de New York Cantors naar de Portugese Synagoge. Hun concert werd uitgezonden op nationale televisie. De Hollandsche Schouwburg was het toneel voor de Kinderherdenking, uitgevoerd door leerlingen van groep 8 van de joodse basisschool Rosj Pina en de openbare Dr. E. Boekmanschool uit Amsterdam.

In dit jaarverslag staan de bereikte resultaten en een toelichting daarop, de activiteiten en de ontwikkelingen binnen de organisatie, ook wat betreft sponsor- en fondsenwerving en de financiën.

OVERZICHT TENTOONSTELLINGEN

MENSCH SEIN. FOTOGRAFIE VAN JENNY WESLY

27 juli 2016 t/m 8 januari 2017

JHM Kunstkabinet

De Nederlands-joodse fotograaf Jenny Wesly schonk in 2016 een groot deel van haar foto- en negatievenarchief aan het Joods Historisch Museum. In het JHM Kunstkabinet waren drie van haar series over joodse onderwerpen te zien. Jenny Wesly overleed in december 2016.

MAISON DE BONNETERIE

29 augustus 2016 t/m juni 2017

JHM Wisselvitrine

Het modewarenhuis Maison de Bonneterie, opgericht in 1889, moest in 2014 na 125 jaar zijn deuren sluiten. Een keuze aan voorwerpen en foto's bracht de geschiedenis van dit befaamde familiebedrijf weer in herinnering.

KOM VANAVOND MET VERHALEN. TASTBARE HERINNERINGEN UIT HET JOODS MONUMENT

2 september 2016 t/m 31 december 2019

NHM i.o.

Een interactieve presentatie van het digitale Joods Monument, in combinatie met een opstelling van persoonlijke objecten, foto's en documenten.

DE GLORIE VAN HET JOODSE BOEK. TOPSTUKKEN UIT ETS HAIM, HET VATICAN EN ANDERE COLLECTIES

19 september 2016 t/m 8 januari 2017

JHM Prentenkabinet

Ter gelegenheid van het 400-jarig bestaan van Ets Haim bracht het JHM een aantal topstukken bijeen. Zo leende de bibliotheek van het Vaticaan voor het eerst een aantal middeleeuwse handschriften uit, en het enige nog bestaande afschrift van Spinoza. Een publicatie bij de tentoonstelling verscheen in samenwerking met Walburg Pers.

IN MEMORIAM

14 oktober 2016 t/m 31 december 2019

NHM i.o.

De installatie *In Memoriam* van de Nederlands-Amerikaanse kunstenaar Willem Volkersz (1939) bestaat uit 172 houten koffers. Elke koffer symboliseert een joodse leerling of oud-leerling van de Amsterdamse 1e Montessorischool die tijdens de bezetting werd vermoord of op andere wijze om het leven kwam.

K.364. FILMINSTALLATIE VAN DOUGLAS GORDON

6 november 2016 t/m 19 februari 2017

NHM Aula

De Schotse kunstenaar Douglas Gordon (1966) volgde twee Israëliische musici van Pools-joodse origine op een treinreis van Berlijn naar Warschau, waar zij een concertuitvoering gaven van Mozarts *Sinfonia Concertante* voor viool, altviool en orkest, k.364. Gordons associatieve montage van beelden en geluiden brengt het verleden heel dichtbij.

FIPTHEATER

17 december 2016 t/m 2 september 2018

Kindermuseum zolder

Het Fieptheater, gemaakt door Steef de Jong en theatergroep Groots en Meeslepend, is een miniatuurtheater waarin d.m.v. video, animatie, muziek en mechaniek de tekeningen van Fiep Westerdorp tot leven komen.

FACE IT! OORDELEN OP 'T EERSTE GEZICHT

19 december 2016 t/m 17 april 2017

JHM Nieuwe Synagoge

Joden hebben een grote neus, Arabieren een baard en Marokkanen en Surinamers praten 'anders'. Dit is vaak het beeld dat mensen van deze groepen hebben, maar kloppen die stereotypen eigenlijk wel? De tentoonstelling *Face it!* confronteerde bezoekers op prikkelende wijze met hun eigen en andermans vooroordelen.

HET LAND (MOSHE KUPFERMAN EN GASTON ZVI ICKOWICZ)

21 januari t/m 21 mei 2017

JHM Kunstkabinet

In 2015 kreeg het JHM een schenking van drie werken van Moshe Kupferman (1926-2003), een van de belangrijkste vroege Israëlische kunstenaars. Zijn tekeningen waren in één ruimte te zien met het werk van de hedendaagse Israëlische kunstenaar Gaston Zvi Ickowicz (1974). Bij beide kunstenaars – uit twee verschillende generaties – is de beladen identiteit van het land van invloed op hun werk.

SAMUEL JESSURUN DE MESQUITA

23 januari t/m 11 juni 2017

JHM Prentenkabinet

Samuel Jessurun de Mesquita (1868-1944) behoorde als tekenaar, graficus, sierkunstenaar en aquarellist tot de meest veelzijdige kunstenaars van zijn tijd. Op deze tentoonstelling was veel werk uit de eigen collectie te zien.

UIT DE VERGETELHEID. DE HERONTDEKTE FOTOGRAFIE VAN ANNEMIE EN HELMUTH WOLFF

27 maart t/m 15 oktober 2017

NHM Aula

Deze tentoonstelling gaf een eerste overzicht van het leven en werk van Annemie en Helmuth Wolff. Het echtpaar, van wie Helmuth joods was, vluchtte in 1933 na de machtsovername van de nazi's uit München naar Amsterdam. Samen bouwden zij als fotografen een veelzijdige en succesvolle carrière op en gaven zij een belangrijke impuls aan de Nederlandse fotografie. Bijzonder zijn de honderden portretten van buurtgenoten in Amsterdam-Zuid, onder wie vele joden, gemaakt door Annemie Wolff in 1943.

DE FAMILIE REDLICH

20 april t/m 15 oktober 2017

(Extra) Wisselvitrine JHM

Diep weggestopt in de kruipruimte onder een woning aan de Stadionkade in Amsterdam trof elektricien Guus Braam op 14 december 2016 een geldkistje aan. Het kistje bevatte onder meer papieren van de Duits-joodse familie Redlich, die in de jaren veertig in het huis woonde. De documenten en een bijgevoegd glasnegatief met een portretfoto onthullen een aangrijpend oorlogsverhaal.

VAN FAUVISME TOT SURREALISME. JOODSE AVANT-GARDEKUNSTENAARS UIT HONGARIJE

29 mei t/m 24 september 2017

JHM

Deze tentoonstelling belichtte de vernieuwende schilderkunst van negentien joods-Hongaarse kunstenaars uit de eerste helft van de twintigste eeuw, toen Hongarije gebukt ging onder oorlogen, nationalisme en toenemend antisemitisme. *Van Fauvisme tot Surrealisme* was de afscheids tentoonstelling van Joel Cahen als directeur van het Joods Cultureel Kwartier.

FALSE TESTIMONY (HAJNAL NÉMETH)

29 mei t/m 24 september 2017

JHM Kunstkabinet

False Testimony van kunstenaar Hajnal Németh (1972) en schrijver en onderzoeker Zoltán Kékesi (1976) gaat over de rechtszaak die speelde in 1883 in het Hongaars dorpje Tiszaeszlár. Joden werden er valselijk beschuldigd van de moord op een christelijk meisje, Eszter Solymosi. De onschuld van de veertien verdachte joodse mannen werd sluitend bewezen, maar desondanks staat de rechtszaak symbool voor het begin van 'modern' antisemitisme in Hongarije. De affaire is een actueel thema geworden in de hedendaagse kunst.

THE JEWISH JUKEBOX

30 juni 2017 t/m 7 januari 2018

JHM Prentenkabinet

Vinyl is hot: muziek liefhebbers kopen en draaien de oude vertrouwde elpee weer steeds vaker. Sinds deze (joodse) uitvinding 130 jaar geleden luisteren we massaal naar muziek. *The Jewish Jukebox* was een muzikale reis van de VS naar Europa en weer terug en verder, van de grammofoon naar (joodse) idolen als Barbra Streisand, Bob Dylan en de Beastie Boys.

JOODSE SPORTVERENIGINGEN

31 augustus t/m 15 oktober 2017

JHM Wisselvitrine

Er zijn ongeveer 300 objecten in de collectie van het JHM die te maken hebben met sport: vooral prijzen, zoals bekers, medailles en vaantjes. Het is ergoed dat getuigt van joodse sportverenigingen, van gemengde sportverenigingen met veel joodse leden en van een bloeiend (internationaal) sportleven.

JOSEPH SASSOON SEMAH

5 oktober 2017 t/m 14 januari 2018

JHM Kunstkabinet

In het project 'On Friendship / (Collateral Damage) II - The Guardians of the Door' werd door kunstenaar Joseph Sassoon Semah (1948) artistiek gereflecteerd op vijfhonderd jaar reformatie die begon met Maarten Luther (1483-1546). Joseph Sassoon Semah bestudeert en onderzoekt al meer dan dertig jaar de relatie tussen het jodendom en het christendom als bronnen van de westerse kunst- en cultuurgeschiedenis. De Nieuwe Kerk, het JHM, het Stedelijk Museum en het Goethe-Institut in Amsterdam waren partners in dit project.

CHARLOTTE SALOMON. LEVEN? OF THEATER?

20 oktober 2017 t/m 25 maart 2018

JHM Nieuwe Synagoge

Charlotte Salomon (1917-1943) maakte haar kunstwerk *Leven? of Theater?* in Zuid-Frankrijk, waar zij tijdens de Tweede Wereldoorlog als joodse vluchteling uit Berlijn verbleef. Het Joods Historisch Museum toonde voor het eerst haar complete werk uit eigen collectie – bijna 800 gouaches – en lichte achtergronden en de unieke kwaliteit ervan met tekst en AV-middelen uitgebreid toe.

PERSOONSBEWIJZEN & VERVALSINGEN. JACOB LENTZ | ALICE COHN

30 oktober 2017 t/m 4 maart 2018

NHM Aula

Jacob Lentz (1894-1963) ontwikkelde als ambtenaar een machtig bureaucratisch wapen dat in de Tweede Wereldoorlog tot de dood van velen heeft geleid, het persoonsbewijs (pb). Alice Cohn (1914-2000) was een joodse graficus die in die oorlogsjaren met het vervalsen ervan vele joden heeft gered. Kunstenaar Robert Glas (1986) maakte een installatie over Lentz en diens 'identificatiesysteem', ook te zien op de tentoonstelling.

BEZOEKERS JCK

In totaal zijn in het verslagjaar 369.777 bezoeken aan het Joods Cultureel Kwartier (JCK) gebracht. In 2016 was dat totaal 327.773. Per instelling zijn de aantallen als volgt:

BEZOEKERS AANTALLEN PER INSTELLING	2017	2016
Joods Historisch Museum	132.055	133.627
Kindermuseum*	19.709	–
Portugese Synagoge	105.753	97.238
Hollandsche Schouwburg	77.089	70.434
Nationaal Holocaust Museum i.o.	54.880	26.474

* indicatie via tellers

NB Het Nationaal Holocaust Museum i.o. (NHM) is medio mei 2016 geopend.

NB Eén bezoeker kan meerdere locaties bezoeken.

JCK BEZOEKERS TOTAAL 369.777 IN 2017	
Nationaal	170.097
Amsterdam	66.338
Buiten Amsterdam	103.759
Internationaal	199.680
<hr/>	
Unieke bezoekers	ca. 269.000
Bezoekers via andere locatie	ca. 101.000
Betalend	218.802
Gratis	50.002
Museum kaart	64.904
Gereduceerd	16.786
Basis onderwijs	4.279
Voortgezet onderwijs	32.497

Uit de cijfers blijkt dat dit jaar ook het aantal bezoekers van de Hollandsche Schouwburg (HS) toenam. In 2009 had de HS 37.661 bezoekers. Dat aantal is anno 2017 ruim verdubbeld. Deze stijgende lijn verklaart het JCK onder meer uit de algehele toename van interesse in de Tweede Wereldoorlog. 27% van de bezoekers bezocht meerdere locaties van het JCK. (In 2016 was dat 22%.) Dit hogere percentage bezoekers dat meerdere locaties bezoekt leidt tot lagere gemiddelde entree-inkomsten per bezoek.

MARKETING & COMMUNICATIE

TENTOONSTELLINGEN IN HET JOODS HISTORISCH MUSEUM EN HET TIENJARIG JUBILEUM VAN HET KINDERMUSEUM

Het jaar begon met de tentoonstelling *Face it! Oordelen op 't eerste gezicht*. Met de tentoonstelling wilde het Joods Cultureel Kwartier (JCK) bezoekers bewust maken van de beelden die zij hebben en vormen, van zichzelf en van anderen. In totaal kwamen er 33.319 mensen naar de tentoonstelling, van wie het merendeel jongeren, mede door een goede samenwerking met CJP (Cultureel Jongeren Paspoort).

Ook wijdde het museum een tentoonstelling aan de veelzijdige Samuel Jessurun de Mesquita, met veel werk uit de eigen collectie, om deze kunstenaar opnieuw bekendheid te geven. De tentoonstelling trok 22.561 bezoekers.

Met *Van fauvisme tot surrealisme. Joodse avant-garde kunstenaars uit Hongarije* bood het museum een overzicht van de virtuoze modernistische schilderkunst die ontstond in het Hongarije van de eerste helft van de twintigste eeuw. Voor het eerst gebruikten we bij de campagne de nieuwe JCK-huisstijl. Met een opvallend zelfportret kwamen we tot een sterk campagnebeeld. Uit het publieksonderzoek bleek dat het affiche in de *outdoor* campagne veel werd opgemerkt. Ook hebben we voor het eerst gewerkt met een externe partij voor een *content* campagne op Facebook. Het bereik en de betrokkenheid op Facebook was hierdoor heel groot. Deze tentoonstelling trok maar liefst 46.588 bezoekers.

Met *The Jewish Jukebox* hebben we ons onder andere gericht op vinyl liefhebbers. Doelstelling was om de doelgroep te informeren over de geschiedenis van de platenspeler en vinyl en over de verschillende muziekstromingen waar joodse artiesten zich toe rekenden. Er kwamen 24.784 bezoekers.

In 2017 was het honderd jaar geleden dat kunstenaar Charlotte Salomon werd geboren. Het museum pakte groots uit met een bijzondere tentoonstelling waar voor het eerst de bijna 800 gouaches uit haar levenswerk *Leven? of Theater?* uit eigen collectie tegelijkertijd te zien waren. Het was een zeer druk bezochte tentoonstelling.

Ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van het Kindermuseum was er zowel offline als online een campagne, met het gezicht van Siemon de Jong (bekend van het tv-programma *De taarten van Abel*) om meer kinderen naar het Kindermuseum te trekken. Met name in vakanties wierp dat zijn vruchten af en was het druk. Daarnaast heeft het Kindermuseum sinds dit jaar een eigen vriendenclub: de Max Club. Met de club wil het museum kinderen die graag in het Kindermuseum komen nog meer aan zich binden met voordeeltjes en speciale evenementen.

MARKETINGSTRATEGIE, PUBLIEKSBEREIK EN DE RELATIE MET DOELGROEPEN

MARKETINGSTRATEGIE TOERISTEN

De marketingstrategie van het Joods Cultureel Kwartier (JCK) ten aanzien van toeristen is met name toegespitst op niet-Nederlandse toeristen. Wij richten ons zowel op internationale individuele bezoekers als op toeristen die Amsterdam bezoeken via een touroperator; de een bereidt zijn of haar reis goed voor, de ander komt op de bonnefooi naar Amsterdam. Ons doel is om 'de eerste keus op de tweede dag' te worden.

INTERNATIONALE BEZOEKERS	2017
JHM, PS & HS	+7%
JHM, PS, HS + NHM	+23%

Ten aanzien van 2016 is het aantal bezoeken van internationale individuele toeristen in 2017 percentueel flink gestegen.

Het totaal aantal museumbezoeken in Amsterdam is in 2017 met 3,1% gestegen. Het JCK daarentegen heeft maar liefst een stijging van 12,8% doorgemaakt. Zowel de stijging van het totaal aantal bezoekers als die van het aantal internationale toeristen ligt boven het Amsterdamse gemiddelde.

REMBRANDT & DE GOUDEN EEUW

Naast het voortzetten van de uitgezette strategie neemt het JCK sinds medio 2017 deel aan de nationale campagne Rembrandt & de Gouden Eeuw / the Dutch Golden Age, die past in de HollandCity-strategie van NBTC Holland Marketing. Onder het motto van deze meerjarige campagne – ‘supporting the known & introducing the new’ wordt Nederland op een ‘andere’ manier aan toeristen gepresenteerd. De nu al populaire plaatsen en bestemmingen en ook de minder bekende regio’s en bezienswaardigheden worden onder de aandacht gebracht. Naast steden als Dordrecht, Delft en Middelburg doet ook Amsterdam mee.

Het JCK verwacht dat er door mee te doen met Rembrandt & de Gouden Eeuw meer toeristen naar de Portugese Synagoge komen met belangstelling voor joodse cultuur, geschiedenis en traditie. Door het koppelen en op elkaar afstemmen van verschillende locaties in Amsterdam (het Rijksmuseum, Portrait Gallery of the Golden Age, het Scheepvaartmuseum, Museum Het Rembrandthuis en het JCK) zal het bestaande toerisme meer worden gespreid over Amsterdam. Het is niet de bedoeling méér toeristen naar Amsterdam te halen, maar meer bezoekers naar de locaties te trekken.

SAMENSTELLING BEZOEK JOODS CULTUREEL KWARTIER

Bij de kassa’s op de verschillende locaties vragen wij iedere bezoeker om zijn/haar postcode of land van herkomst. De samenstelling ziet er als volgt uit:

HERKOMST BEZOEKERS	2017	2016
Nationaal	46%	46%
Internationaal	54%	54%

TOP 10 VAN LANDEN VAN HERKOMST BEZOEKERS JCK (Buiten Nederland)	2017	2016
Verenigde Staten	23%	20%
Groot-Brittannië	13%	13%
Israël	9%	11%
Duitsland	8%	9%
Frankrijk	8%	9%
Italië	6%	6%
Spanje	4%	4%
Portugal	3%	4%
Canada	3%	3%
Australië	2%	2%

TOP 10 VAN PLAATS VAN HERKOMST BEZOEKERS JCK	2017	2016
Amsterdam	43%	40%
Amstelveen	2%	3%
Utrecht	2%	2%
Haarlem	2%	2%
Den Haag	2%	2%
Rotterdam	1%	1%
Almere	1%	1%
Leiden	1%	1%
Hilversum	1%	1%
Purmerend	1%	1%

BEZOEK AAN TENTOONSTELLINGEN (Informatie uit publieksonderzoek in de tentoonstellingsruimte(n))	2017	2016
GESLACHT		
Vrouw	62%	64%
Man	38%	36%
LEEFTIJD		
>60 jaar	44%	24%
50-59 jaar	18%	20%
40-49 jaar	8%	13%
30-39 jaar	8%	10%
20-29 jaar	12%	17%
<20 jaar	10%	15%

ONLINE MARKETING

WEBSITE

Na het lanceren van de nieuwe website in 2016 is er nog flink geïnvesteerd in het verhelpen van kinderziektes en in het verbeteren van toegankelijkheid, functionaliteit en gebruikerservaring. We zijn overgestapt op een andere ticketprovider en het aanmeldproces voor evenementen is verbeterd. De nieuwe huisstijl is doorgevoerd op de website en de vormgeving aangepast. Om te voldoen aan de 'cookiewet' is de website voorzien van een zogenaamde cookiebalk, met informatie over ons cookiebeleid.

E-MAILMARKETING

De digitalisering die in 2016 is doorgevoerd is succesvol. Alle mailingen zijn geheel 'responsive', dat wil zeggen leesbaar op alle mobiele apparaten, en voldoen aan de laatste norm. Het versturen van uitnodigingen voor openingen van tentoonstellingen is afgelopen jaar uitgebreid, en ook e-tickets en vervolgb berichten worden nu bijna geheel automatisch verstuurd. De nieuwe huisstijl is vorig jaar doorgevoerd in nieuwe digitale templates, zoals persberichten en aankondigingen. Die gaan nu via dezelfde weg naar buiten.

TENTOONSTELLINGEN EN EVENEMENTEN

Met advertentiecampagnes op o.a. sociale media bereikten we een groot publiek voor tentoonstellingen en evenementen. Met name *Van Fauvisme tot Surrealisme* en *Charlotte Salomon* vielen op.

BEZOEKEN WEBSITE

Het aantal unieke bezoekers aan de website is 616.018. Voor 2020 streven we naar meer dan 1.000.000 bezoekers. De collectie neemt een belangrijke plaats in op de website. Met verhalen bij de objecten willen we bezoekers aanmoedigen op onderzoek te gaan.

SALES & EVENEMENTEN

De afdeling Sales & Evenementen organiseert en coördineert de evenementen, de verhuur van de locaties en georganiseerd (groeps)bezoek aan het Joods Cultureel Kwartier (JCK). De culturele evenementen beogen thema's in de vaste en tijdelijke tentoonstellingen uit te diepen en te verbreden. Evenementen worden ook georganiseerd om de achterban aan de organisatie te binden en nieuwe bezoekers te trekken. In 2017 zijn er in het JCK bijna 200 activiteiten georganiseerd, met totaal 24.081 bezoekers.

EVENEMENTEN JOODS HISTORISCH MUSEUM

In het Joods Historisch Museum (JHM) stonden de evenementen grotendeels in het teken van de drie grote tentoonstellingen *Face it!*, *Van fauvisme tot surrealisme* en *Charlotte Salomon*.

In alle evenementen van *Face it!* was het thema 'beeldvorming'. Vanwege het enigszins ludieke en interactieve karakter van de tentoonstelling was het evenementenprogramma 'spannender' dan anders, zonder reguliere lezingen, wat goed uitpakte.

Het aantal inwoners van Hongaarse afkomst in Amsterdam is aanzienlijk. Om deze groep te betrekken bij het evenementenprogramma rond de tentoonstelling *Van fauvisme tot surrealisme* zocht het JHM contact met verschillende Hongaarse instellingen, zoals Hungaria Club 1929, de Hongaarse Salon Amsterdam en de Hongaarse Ambassade in Den Haag. Dit resulteerde in een hoge opkomst bij evenementen met een Hongaars-cultureel karakter, zoals de Hongaarse middag, de rondleiding in het Hongaars en de discussieavond in De Balie. Een aantal evenementen was speciaal georganiseerd om een link te maken naar de actuele situatie in Hongarije: de presentatie bij het werk *False Testimony* van Hajnal Németh, op 10 september de documentaire *Not About Paprikas* tijdens de Hongaarse middag en 's avonds het debat in De Balie, met onder anderen Ágnes Heller.

Dat het levenswerk van Charlotte Salomon een grote schare bewonderaars heeft was duidelijk vanaf het eerste evenement in het kader van de tentoonstelling *Charlotte Salomon. Leven? of Theater?* Een ongekend hoge opkomst en reservelijsten kenmerkten de eerste reeks lezingen en themamiddagen over het leven en werk van Charlotte Salomon.

Zowel bij de tentoonstelling over de Hongaarse avant-garde als bij *Charlotte Salomon* organiseerde de Vrije Academie een lezingenreeks. Beide series waren zo goed als volgeboekt en genereerden een aanzienlijk aantal extra bezoeken aan het JHM.

Andere evenementen waren in het kader van de tentoonstelling *Samuel Jessurun de Mesquita*, met een lezing over de 'Verbeelde Idealen van de Amsterdamse School' en *The Jewish Jukebox*, met een speciaal samengesteld Kaarslichtconcert.

FOOD-EVENEMENTEN

De Hummus-wedstrijd trok veel belangstelling, net als eerder de Perenkugelwedstrijd en het Zuur op zondag-evenement. *Food events* doen het goed, vooral bij de vaste achterban.

EVENEMENTEN NATIONAAL HOLOCAUST MUSEUM I.O.

In het Nationaal Holocaust Museum (NHM) werden evenementen georganiseerd, verdeeld over vier thema's

- Met 'NHM verdiept' bood het NHM met lezingen, gesprekken en discussies handvatten om dieper op materie in te gaan.
- Bij evenementen van 'NHM toont' werden films en theatervoorstellingen gerelateerd aan de Holocaust getoond.

- Tijdens 'NHM getuigt' deelden negen getuigen hun persoonlijke oorlogsverhaal in aanwezigheid van publiek. Hun getuigenissen werden vastgelegd op video en zijn in het Kenniscentrum van het Joods Cultureel Kwartier te bekijken.
- 'NHM verbindt' is een samenwerking met Ondertussen, een tijdelijke kunstenaarscollectief en broedplaats voor kunstenaars op de vlucht.

De opening en evenementen in het kader van de tentoonstelling *Uit de vergetelheid. De herontdekte fotografie van Annemie en Helmuth Wolff* trokken veel publiek. De bezoekers hadden veel waardering voor de evenementen, veelal met een historisch perspectief ten opzichte van de fototentoonstelling.

Actueel was het minisymposium 'Eindelijk 'restitutie'', over de totstandkoming van Nederlandse akkoorden over joodse oorlogstegoeden (1997-2000), naar aanleiding van het proefschrift van Christiaan Ruppert en in samenwerking met de Vrije Universiteit. Het 'nationale' van het NHM werd aangesproken met een themamiddag over de onderduik in Limburg.

Dit jaar was er een geslaagd educatief theaterprogramma, de jeugdopera *Anne & Zef* voor kinderen vanaf 12 jaar. De voorstelling werd druk bezocht door scholen. Andere evenementen waren in het kader van de tentoonstelling *Persoonsbewijzen & Vervalsingen* en het NHM was ook in 2017 een podium voor Open Joodse Huizen, Theater na de Dam en de Vrijheidsmaaltijd.

EVENEMENTEN IN DE PORTUGESE SYNAGOGE

In de Portugese Synagoge werden veertien Kaarslichtconcerten georganiseerd, met in totaal bijna 4000 bezoekers. Bij de keuze van de concerten werd, waar mogelijk, een link gelegd met de programmering van de tentoonstellingen in het JHM. In 2017 waren er concerten in het kader van het Grachtenfestival en het Amsterdam Light Festival. Uniek waren de twee concerten van the New York Cantors in december 2017, een mooie gelegenheid voor liefhebbers van cantorale muziek. Ook was in november de jaarlijkse herdenking van de Kristallnacht weer in de Portugese Synagoge.

HERDENKINGEN HOLLANDSCHE SCHOUWBURG

In de Hollandsche Schouwburg werden twee grote herdenkingen gehouden, Jom Hasjoa en de Dodenherdenking op 4 mei. Ook de Kinderherdenking vond hier dit jaar weer plaats.

VERHUUR

De ruimten in het JCK zijn voor diverse gelegenheden verhuurd aan derden, zoals recepties voor privégezelschappen, speciale bedrijfsontvangsten inclusief rondleidingen en diners. De locatie aan de J.J. Viottastraat 36 in Amsterdam-Zuid, een prachtig voormalig woonhuis in art-decostijl, is diverse keren verhuurd voor kleine ontvangsten en diners. Ook de studio in het NHM werd verhuurd, onder meer aan organisaties met dezelfde thematiek als het NHM.

GEORGANISEERDE SCHOOL- EN GROEPSBEZOeken

De afdeling Sales & Evenementen boekt onder meer bezoeken in groepsverband, aan één of meer locaties van het Joods Cultureel Kwartier, met of zonder rondleider of in het kader van een speciaal onderwijsprogramma. Daarnaast organiseert de afdeling ook bezoeken van andere groepen, zoals van de Museum Plus Bus. De Museum Plus Bus werd 25 keer geboekt (totaal 917 bezoekers).

Sinds enkele jaren wordt aan alle groepen van binnen-en buitenlandse toeristische organisaties gevraagd (onder meer in samenwerking met diverse externe organisaties en bedrijven) om een bezoek aan te kondigen en te reserveren.

EDUCATIE

De samenleving verandert. Nieuwe vaardigheden zijn belangrijk, zoals openheid, inleving, reflectie, participatie en improvisatie. Contact is een begin van de openheid die nodig is om bestaande denkbeelden, ervaringen en kennis te kunnen toetsen en aanvullen. De afdeling Educatie streeft naar contact en verbinding, en wil museumbezoekers van alle leeftijden een bewuste en positieve ervaring bieden. I ASK is een praktische methode, mede-ontwikkeld in het Joods Cultureel Kwartier, waarmee musea bezoekers actief kunnen stimuleren om zich open te stellen voor nieuwe kennis, ervaringen en denkbeelden.

10 JAAR KINDERMUSEUM

Met het tienjarig bestaan van het Kindermuseum was 2017 een feestjaar. Het jubileum is aangegrepen om het Kindermuseum in het zonnetje te zetten. Met een grote campagne en de van televisie bekende bakker Abel als boegbeeld stond het Kindermuseum landelijk in de aandacht. Ook werd de zolder omgetoverd tot 'Fieptheater', gemaakt door Steef de Jong - Groot en Meeslepend, in samenwerking met de Fiep Westendorp Foundation. De creaties van Fiep Westendorp verrijkten het huis van de Hollanders door het verbindende thema 'iedereen is anders en dat is maar goed ook'. Het open huis bij de start van dit feestjaar trok meer dan duizend bezoekers, een voorbode voor een fantastisch jaar met grote aantallen nieuwe en ook jongere bezoekers. Diverse activiteiten, waaronder een wedstrijd matzes versieren, trokken de aandacht. Feestelijke matzedoosjes, beschikbaar gesteld door Hollandia Matzes, met gratis toegang voor vier personen, werden op diverse plekken verspreid, ook bij de Voedselbank. Zo werden kinderen bereikt die anders niet in het Kindermuseum komen. Het jonge pianotalent Maxim Heijmerink componeerde een alternatief einde van het sprookje *Peter en de Wolf* en schreef diverse arrangementen, zodat zeventien kinderen de kans kregen mee te spelen. En dat onder de bezielende leiding van dirigent Jules van Hessen in het Concertgebouw; voor één dag een dependance van de muziekkamer van het Kindermuseum. Het jaar werd succesvol afgesloten tijdens het Chanoekafeest met een open huis gewijd aan het thema 'licht'.

EDUCATIEF AANBOD VOOR HET ONDERWIJS

Het programma *In Memoriam* in het Nationaal Holocaust Museum i.o. heeft een vaste vorm gekregen: leerlingen maken een installatie met 172 koffers vervaardigd door kunstenaar Willem Volkersz ter herinnering aan de joodse leerlingen van zijn lagere school die in de Tweede Wereldoorlog zijn vermoord. Onderzoek op het Joods Monument maakt hier onderdeel van uit. De programma's *Gedwongen Vertrek* en *Redding uit de Crèche* zijn verder uitgewerkt en uitvoerig getest met schoolklassen. Het programma *Joods?!* is aangepast aan de nieuwe vaste opstelling *Geschiedenis 1600-1900*. En *Sjabbat bij de familie Hollander*, een programma voor de jongste bezoekers, behoort nu tot het vaste aanbod.

TENTOONSTELLINGEN EN ATELIERS

De afdeling Educatie was nauw betrokken bij het ontwikkelen van de nieuwe vaste opstelling *Geschiedenis 1600-1900*. Dit resulteerde onder meer in twee interactieve tafels met aanraakschermen, mede gericht op de onderwijsdoelgroep die deze tentoonstelling bezoekt. De veelzijdigheid van Ets Haim wordt met zo'n tafel uitgelicht door middel van een spel met boekbladzijden. Op de andere tafel komen bezoekers te weten wat het besluit van de burgerlijke gelijkstelling in 1796 teweegbracht in het gewone leven van joden. Bij deze nieuwe tentoonstelling en de andere vaste opstellingen in het JHM wordt een zelfstandig programma ontwikkeld rond de thema's 'migratie' en 'integratie', waarvoor verschillende pilots zijn uitgevoerd.

Voor de tentoonstelling *Face it!* is meegedacht – aan de hand van de methode I ASK – om bezoekers zo effectief mogelijk het proces van beeldvorming te kunnen laten onderzoeken. Voor scholieren zijn er praatkaarten gemaakt om hen aan het denken te zetten, met vragen als 'Wie mag er grappen maken over wie?' en een stappenplan voor docenten. Tijdens ateliers konden kinderen in monoprints een (ander) beeld van zichzelf maken.

Bij *Samuel Jessurun de Mesquita* en *Van Fauvisme tot Surrealisme* werden ateliers georganiseerd, respectievelijk 'Guts een stempel' en schilderateliers 'Zelfportret', met verfkleuren die in die periode veel werden gebruikt.

Ter gelegenheid van *The Jewish Jukebox* dachten kinderen na over joodse muziek; bestaat het en wat is het? Daarna konden ze als dj aan de slag op hun eigen mengpaneel.

Naar aanleiding van de tentoonstelling *Charlotte Salomon* is uitgebreid vakoverstijgend lesmateriaal ontwikkeld voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. Het bestaat uit voorbereidend lesmateriaal, met onder meer citaten uit de roman over Charlotte Salomon van David Foerkinos, en een kijkopdracht voor op de tentoonstelling. Daarnaast waren er schilderworkshops voor volwassenen en voor families, ook in samenwerking met Crescas.

Naast ateliers rond tentoonstellingen waren er dit jaar ook weer ateliers georganiseerd in het Kindermuseum tijdens de joodse feestdagen. Zo was er op Poeriem een goochelaar, de *soeka* (loofhut) werd versierd tijdens Soekot (het Loofhuttenfeest), samen met Eli Content, en op Chanoeka werden na het atelier samen de kaarsen aangestoken.

OVERIGE PROJECTEN

- Er is een start gemaakt met de ontwikkeling van de Leerlijn Erfgoed en Identiteit, geïnitieerd door het Amsterdam Museum in samenwerking met MOCCA.
- Voorbereidingen werden getroffen voor de Kwaliteitsimpuls Educatie van de Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 die in 2018 van start ging.
- Elke zondag werd drie keer de proeftafel aangeboden: bezoekers maken kennis met de joodse keuken aan de hand van gerechten en producten, met een achtergrondverhaal.
- Drie klassen van joodse scholengemeenschap Maimonides volgden diverse programma's, waaronder een speciale versie van Talkshow in de Klas.
- Tijdens de International Holocaust Memorial Week werd de film *Süskind* vertoond in het Nationaal Holocaust Museum aan leerlingen van de IVKO-school. Op zondag kwamen er kinderen die joodse les volgen bij elkaar om samen te leren over de Sjoa en de Esnoga Quest te doen.
- In mei vond de jaarlijkse Kinderherdenking plaats, georganiseerd door de groepen 8 van de openbare Boekmanschool en de joodse basisschool Rosj Pina.
- Het educatieve programma 'Niet van gisteren' kwam tot stand op initiatief van Joods Maatschappelijk Werk (JMW), in samenwerking met het Joods Cultureel Kwartier. Scholieren van het Montessori College Oost en het ETTY HILLESUM LYCEUM, en joodse ouders van JMW schreven elkaar brieven over de oorlog en hoe het leven van jongeren er in die tijd uitzag. In de Hollandsche Schouwburg ontmoetten ze elkaar in levende lijve. Een aantal briefwisselingen werd gebundeld in een boekje.
- Musea in Gebaren: er was een rondleiding in Nederlandse Gebarentaal (NGT) in de Hollandsche Schouwburg, een proeftafel en rondleiding in het Joods Historisch Museum, een klas van de dovenschool volgde een programma in het Kindermuseum en de toespraken e.d. bij de Dodenherdenking in de Hollandsche Schouwburg werden ter plekke vertaald naar NGT.

PUBLIEKSBENADERING

De methode I ASK, waar alle rondleiders mee werken, is verder ontwikkeld, aan de hand van nieuwe inzichten uit de praktijk. Er is een groep nieuwe rondleiders aangetrokken en opgeleid.

De belangstelling voor I ASK buiten het JCK blijft groeien. Inmiddels ontvingen medewerkers van 19 verschillende musea in Nederland een training, velen waren betrokken via het project Feest, dat het Museum Catharijneconvent in Utrecht coördineert en dat weer is verlengd. Ook bij andere musea in Nederland en in het buitenland is interesse in de methode.

Tijdens de conferentie 'Museum Guides Now', georganiseerd door onder andere het Stedelijk Museum, het Rijksmuseum, het Van Goghmuseum en het ministerie van OCW, is de methode I ASK gepresenteerd aan een groot internationaal professioneel gezelschap.

EDUCATIE VOOR EDUCATIE

Diverse docentengroepen – onder meer verbonden aan de Anne Frank Stichting, het CIDI en de PABO – hebben in het JCK programma's gevolgd over lesgeven over de Sjoa en over joods leven in het algemeen.

NATIONAAL HOLOCAUST MUSEUM I.O. & HOLLANDSCHE SCHOUWBURG

NATIONAAL HOLOCAUST MUSEUM I.O.

In mei 2016 werd het Nationaal Holocaust Museum *in oprichting* (NHM i.o.) geopend als 'proeftuin' voor een permanent museum. 2017 was het eerste volle kalenderjaar voor het museum.

TENTOONSTELLINGEN

Naast de semi-permanente tentoonstelling *Kom vanavond met verhalen* waren er gedurende dit jaar drie verschillende wisseltentoonstellingen te zien:

- De video-installatie van Douglas Gordon *k.364*, waarin de tweede generatie na de Holocaust centraal staat en vragen over identiteit en 'schuldig landschap' aan de orde komen.
- De fototentoonstelling *Uit de vergetelheid. De herontdekte fotografie van Annemie en Helmuth Wolff*, met het vooroorlogse werk van het echtpaar en de naoorlogse fotografie van Annemie Wolff werd getoond, en als het hart van de tentoonstelling de portrettengalerij van honderden joodse Amsterdammers die zich in 1943 in haar fotostudio lieten fotograferen.
- *Persoonsbewijzen en Vervalsingen. Jacob Lentz | Alice Cohn*, over een Nederlandse collaborateur en een Duits-joodse verzetsstrijdster; met een installatie van de Nederlandse kunstenaar Robert Glas

ONDERZOEKEN

Het NHM voerde ten behoeve van de permanente inrichting drie onderzoeken uit.

Het maakte een eerste inventaris van verhalen over niet-joodse redders tijdens de Holocaust en een verkennend onderzoek naar hoe die verhalen te presenteren in een museum. Daarnaast deed een masterstudent vergelijkend onderzoek naar tentoonstellingsvormen van Holocaust-musea in Nederland en daarbuiten en ten slotte deed het NHM een intensief publieksonderzoek onder de noemer 'de verbeelding van het onvoorstelbare': hoe maak je in een Holocaust-museum een tentoonstelling over het vernietigingskamp Sobibor (wat je laat zien). Resultaten worden in 2018 gepresenteerd.

EVENEMENTEN

In 2017 waren in het NHM vele verschillende evenementen, zoals de maandelijkse interviews met ooggetuigen van de Holocaust in het NHM. De interviews worden niet alleen zeer gewaardeerd door het aanwezige publiek, maar worden ook vastgelegd op camera ten behoeve van de JCK-collectie. Daarnaast manifesteren de kunstenaars van de broedplaats Ondertussen zich elk kwartaal in het NHM. In de zomer organiseerden zij zelfs twee maanden lang diverse workshops en bijeenkomsten. Thema was de opbouw van een door oorlog geteisterde stad, zoals Amsterdam na 1945 en steden in het door geweld getergde Syrië vandaag de dag. Ook werd een portrettenserie van de oorlogscorrespondent Giath Taha getoond die 'Survivors' vastlegde; overlevenden van de Holocaust die ook al in 1943 door Annemie Wolff waren gefotografeerd en overlevenden van andere trauma's.

VERJAARDAG NATIONAAL HOLOCAUST MUSEUM MEI 2017

Elk jaar staan we stil bij de verjaardag van het NHM op 15 mei. Op die dag worden ambassadeurs, bestuursleden en andere belangstellenden van harte uitgenodigd voor een update van museale zaken en fondsenwerving. Na afloop is er de mogelijkheid om de tentoonstelling te bezoeken.

HOLLANDSCHE SCHOUWBURG

De Hollandsche Schouwburg, het voormalige theater waar tijdens de Tweede Wereldoorlog joden door de bezetters bijeen gebracht werden om vervolgens naar concentratie- en vernietigingskampen te worden gedeporteerd, is een monument met een namenwand ter nagedachtenis aan de joodse slachtoffers. Ook is er een tentoonstelling over de Jodenvervolging te zien.

Elk jaar worden er drie herdenkingen georganiseerd in de Hollandsche Schouwburg: Jom Hasjoa, de Kinderherdenking en de Nationale Dodenherdenking op 4 mei. Op Jom Hasjoa, de dag van de Sjoa, herdenkt de joodse gemeenschap over de gehele wereld de vernietiging van zes miljoen joden. De Kinderherdenking wordt bedacht en uitgevoerd door leerlingen van groep 8 van de joodse basisschool Rosj Pina en de openbare Dr. E. Boekmanschool uit Amsterdam. Bij de Nationale Dodenherdenking op 4 mei worden alle slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog herdacht.

Het JCK organiseerde met de Vrije Universiteit een symposium over het onderzoek naar de onderhandeling van de restitutiecommissie in de jaren negentig. I.s.m. de UvA werd het standaardwerk over de Hollandsche Schouwburg ook in het Engels uitgegeven onder de titel: *Site of Deportation, Site of Memory. The Amsterdam Hollandsche Schouwburg and the Holocaust.*

PORTUGESE SYNAGOGE & ETS HAIM

PORTUGESE SYNAGOGE

VOORBEREIDINGEN RESTAURATIE INTERIEUR

De Stichting Cultureel Erfgoed Portugees Israëlietische Gemeente (CEPIG) verzocht het JCK om de beschadigde 17e-eeuwse zitbanken te repareren. Eind 2016 besloten CEPIG en het JHM een algeheel plan van aanpak op te stellen met betrekking tot de restauratie van het interieur van de Portugese Synagoge en een subsidieaanvraag voor te bereiden. Hiervoor is het cultuurhistorische en religieuze belang van de diverse interieuronderdelen in kaart gebracht, een eerste overzicht gemaakt van de restauratiebehoefte en een restauratievisie geformuleerd.

Deze stukken werden voorbereid door een commissie van betrokkenen en experts, onder voorzitterschap van Steph Scholten (Directeur Bijzondere Collecties UvA). Commissieleden vanuit de Portugese gemeente (Bram Palache en David Cohen Paraira); Rijksdienst Cultureel Erfgoed (Eloy Koldewij en Harrie Schuit); Monumentenzorg Amsterdam (Pieter Vlaardingerbroek); Joods Cultureel Kwartier (Netty Wenderich en Onno Voïtus van Hamme, afd. Kennis & Collectie, Mirjam Knotter, conservator CEPIG); Amsterdam Museum (Thijs Boers).

De werkgroep concludeerde dat de internationaal cultuurhistorische waarde van het gebouw en het interieur en de immateriële waarde vergelijkbare grootheden zijn. De werkgroep heeft als uitgangspunt voor het bepalen van de randvoorwaarden het zwaartepunt gelegd bij de immateriële waarde en continuering van gebruik omdat daarmee het behoud van het interieur voor de toekomst beter veiliggesteld kan worden.

Om in de tussentijd verdere schade te voorkomen, is een aantal banken tijdelijk van spalken voorzien. Medio 2018 wordt het project met een kleinere commissie voortgezet.

ETS HAIM

In 2017 heeft zich de trend van de afgelopen jaren voortgezet; de nationale en internationale bekendheid van de unieke erfgoedcollectie van Ets Haim in Amsterdam is weer gegroeid. Onder meer de uitzending in juni van de BBC-documentaire *An Artlovers Guide*, waarin Ets Haim een belangrijke rol speelde, en een live-uitzending op Facebook door de Jewish Telegraphic Agency – het artikel dat daarbij verscheen is 12.000 keer gedeeld – hebben daaraan bijgedragen. Ook twee artikelen over Ets Haim die in de Verenigde Staten verschenen hadden zeer positieve reacties en meer bezoekers tot gevolg.

Ook de academische belangstelling is weer toegenomen en onderzoekers en studenten uit vele verschillende disciplines vonden hun weg naar de bibliotheek. Er waren 44 rondleidingen voor bibliofielen, studenten en onderzoekers, totaal ongeveer 530 personen. Verder waren er 120 bezoekers met een specifiek onderzoeksdoel. Het aantal, vaak complexe, informatieaanvragen is gestegen naar ca. 300.

Twee onderzoeksprojecten naar de aspecten van de collectie van Ets Haim zijn dit jaar afgesloten. Het betreft een onderzoek naar de collectiegeschiedenis van de bibliotheek door de eeuwen heen. Dit onderwerp was nog niet eerder grondig onderzocht en heeft geleid tot belangrijke inzichten over het beheer van de verzameling. Met veel (inter)nationale interesse is een onderzoek ontvangen naar een speciaal soort boekbanden in de bibliotheek, van het zogenaamde 'haaienleer'. In 2017 zijn twee onderzoekers bezig geweest met een promotieonderzoek dat gerelateerd is aan de collectie Ets Haim.

In 2017 is het totale aantal online vindbare boeken uit de collectie gestegen naar 12.400. Drie vrijwilligers en een stagiaire hebben bijgedragen met het beschrijven van deelcollecties (eenbladsdrukken, programmaboekjes, catalogi).

De conservator Ets Haim sprak onder meer op een congres in Portugal, met het thema 'sefardische identiteit en herinnering'. De uitwisseling met collega's uit verschillende vakgebieden over dit onderwerp was zeer waardevol.

Aan het einde van het jaar is een tentoonstelling geopend in het Museum of the Bible in Washington D.C., met boeken uit Ets Haim en de Bibliotheca Rosenthaliana. De tentoonstelling met het thema 'Amsterdam: A City of Jewish Books' werd goed ontvangen en zeer gewaardeerd.

COLLECTIE & KENNIS

In het afgelopen jaar werden de afdelingen Collectiebeheer en Kenniscentrum samengevoegd tot één afdeling: Collecties & Kennis. Daarmee is het beheer, de ontsluiting én de dienstverlening met betrekking tot alle collecties in het JCK (de collectie Joods Historisch Museum, de collectie Stichting CEPIG, bibliotheek Ets Haim en het Joods Monument) bij één afdeling ondergebracht. Voor drie belangrijke deelgebieden zijn collectie-conservatoren benoemd: conservator Collecties, conservator Ets Haim en conservator Digitaal. Ook de informatiedienstverlening van het Kenniscentrum en de redactie van het Joods Monument worden door medewerkers en vrijwilligers van deze afdeling verzorgd.

In 2017 werden van 97 personen en instellingen schenkingen van documenten en foto's in ontvangst genomen en 445 objecten verworven. Bijzonder was de aankoop van twee objecten die op de lijst Beschermd Cultuurbezit staan: het Amsterdams machzor, het oudst bewaard gebleven asjkenazische gebedenboek uit circa 1240, en de Rintel menora, de negenarmige kandelaar die Sara Rintel in 1753 aan de Hoogduitse synagoge in Amsterdam schonk. Het machzor wordt door een unieke samenwerking gedeeld eigendom van het Joods Historisch Museum en het MiQua, joods museum in Keulen. Daarnaast konden dankzij de bijdrage van de BankGiro Loterij belangrijke aanvullingen op de collectie verworven worden, zoals een prachtig geïllustreerd certificaat met betrekking tot het vervullen van een ceremoniële functie in de synagoge door koopman Joseph Fernandes Nunes, vijf olieverfschilderijen door Louis Hartz (1869-1935) en een vroeg 20e-eeuwse sauskom door zilversmid Emmy Roth (1885-1942).

Uitzonderlijk is de verwerving van het poëziealbum van Hannelore Salomons: er staan gedichtjes in die in kamp Westerbork werden geschreven. Verder was er dit jaar een aanvulling op het archief van de familie Asser met diverse dagboeken en persoonlijke brieven, het oorlogsdagboek van de ondergedoken communist Meijer Lisser (1904-1945) en het dagboek uit de jaren 1939-1944 van David Kukenheim (1915-2014). Veel aandacht kreeg de vondst van persoonlijke documenten van de jonge Duits-joodse Peter Redlich die in Mauthausen omkwam. De vondst werd gedaan bij een verbouwing van een woning in Amsterdam-Zuid. 276 objecten en documenten werden als langdurige bruiklenen geregistreerd, vooral in het kader van de vernieuwde vaste presentatie over de jaren 1600-1900.

TENTOONSTELLINGEN EN BRUIKLENEN

Twee tentoonstellingen in het afgelopen jaar weerspiegelden de rijkdom van de eigen collectie: in de eerste helft van het jaar werd in het Prentenkabinet het werk van tekenaar, graficus en sierkunstenaar Samuel Jessurun de Mesquita (1868-1944) getoond, en in de Nieuwe Synagoge opende in oktober *Charlotte Salomon Leven? of Theater?* De herinrichting van de vaste opstelling *Geschiedenis 1600-1900* heeft geresulteerd in een prachtige tentoonstelling met topstukken uit de eigen collectie die nu permanent te zien zijn, zoals Berckheydes *Gezicht op de Grote en Portugese Synagogen*, Meijer de Haans *Damesportret en Judengasse in Amsterdam* door Max Liebermann. Daarnaast is een aantal bijzondere bruiklenen in de opstelling opgenomen. Het JHM heeft aan negen Nederlandse en drie buitenlandse tentoonstellingen bruiklenen ter beschikking gesteld. Zo was een selectie uit *Leven? of Theater?* te zien in het Palazzo Reale in Milaan en werden 12 unieke boeken uit bibliotheek Ets Haim getoond in het nieuw geopende Museum of the Bible in Washington D.C.

KLIMAATBEHEERSING; ZORG VOOR INTERIEUR PORTUGESE SYNAGOGE

De klimatisering van de grootste ruimte voor wisseltentoonstellingen, de Nieuwe Synagoge, heeft geresulteerd in een ruimte met goede museale omstandigheden – een verbetering die het bruikleenverkeer voor het JCK vergemakkelijkt. Ook bij de herinrichting van de galerij van de Grote Synagoge zijn aanpassingen gedaan die zorgen voor betere beheersing van de temperatuur en het licht waaraan de objecten blootgesteld worden.

Voor het beheer, conservering en restauratie van het interieur van de Portugese Synagoge is in overleg met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en specialisten een restauratievisie opgesteld.

DIGITALISERING EN ONTSLUITING

Meer dan de helft van de gedrukte werken van bibliotheek Ets Haim werd in de afgelopen jaren (2012-2017) gecatalogiseerd. Er zijn inmiddels ruim 12.400 werken terug te vinden in de online catalogus Worldcat. Voor het beschrijven van de nog resterende banden zijn nieuwe fondsen nodig.

Aan het uitgebreid en publieksvriendelijk beschrijven, het scannen en/of fotograferen van onderdelen van de collecties wordt voortdurend gewerkt, door zowel medewerkers als vrijwilligers.

De afgelopen twee jaar is in samenwerking met Herinneringscentrum Kamp Westerbork gewerkt aan het opzetten van een gezamenlijk beheerde database met de basisgegevens van de Nederlandse slachtoffers van de Holocaust: één database, waarin de laatste onderzoeksresultaten van beide instellingen zijn verwerkt. Hiervoor werden de door respectievelijk het Joods Monument en Herinneringscentrum Kamp Westerbork gehanteerde datasets met elkaar vergeleken en discrepanties opnieuw onderzocht. De nieuwe database voorziet inmiddels via een API het Joods Monument van de bijgewerkte persoonsgegevens. Ze worden bovendien ter beschikking gesteld aan onder andere een nationale onderzoeksportal voor gegevens over oorlogsslachtoffers en zullen in de toekomst ook door andere websites en databases gebruikt kunnen worden.

Het Joods Monument, in 2016 ingrijpend vernieuwd, werd afgelopen jaar maar liefst zeven keer genomineerd voor een prijs. Webureau Driebit won er een European Design Award en een Lovie Award mee.

DIENSTVERLENING

Het Kenniscentrum staat open voor iedereen met belangstelling voor joodse kunst, cultuur, religie en de geschiedenis van de joden, met name in Nederland. Bezoekers kunnen boeken, brochures, een videocollectie, fotomateriaal, een muziekcollectie, een knipselarchief en een verzameling historische documenten raadplegen. Daarnaast zijn er lopende tijdschriften ter inzage en microfiches met joodse weekbladen van voor de Tweede Wereldoorlog.

Het Kenniscentrum beschikt over 20.400 boeken en brochures en ruim 6300 beeld- en geluidsdragers. De fotocollectie, en de toegankelijkheid ervan, is uniek. Het JHM heeft de grootste digitale fotocollectie op het gebied van de geschiedenis en cultuur van de joden in Nederland.

Vanaf februari 2017 is het Kenniscentrum vier in plaats van vijf middagen per week open voor bezoekers. Er werden ca. 1200 bezoekers ontvangen; in totaal werden bijna 3500 vragen behandeld.

PROJECTEN

OPEN JOODSE HUIZEN

Tussen 29 april en 7 mei 2017 werd verspreid over het land Open Joodse Huizen georganiseerd door lokale partners i.s.m. het JCK. Vier gemeenten deden dit jaar voor het eerst mee: Amstelveen, Groenlo, Winschoten en Zaanstad. In een aantal plaatsen werd ook verzetsgeschiedenis op dezelfde manier gedeeld, in een dubbelprogramma onder de titel Open Joodse Huizen – Huizen van Verzet. Meer dan 130 locaties in veertien gemeenten werden druk bezocht. Op 260 bijeenkomsten herdachten bezoekers, bewoners en vertellers de voormalige joodse inwoners en verzetsleden van hun woonplaats. Van een aantal Amsterdamse geschiedenissen werden podcasts gemaakt, zodat een groter publiek naar de verhalen kan luisteren.

MENASSEH BEN ISRAEL INSTITUUT

Het Menasseh ben Israel Instituut (Mbll) voor joodse sociaal-wetenschappelijke en cultuurhistorische studies is een academisch samenwerkingsverband tussen de Universiteit van Amsterdam (UvA) en het Joods Cultureel Kwartier (JCK). Het instituut ontplooit activiteiten op het gebied van joodse wetenschap.

ONDERZOEKSPROJECTEN

In 2017 rondde het Mbll twee onderzoeksprojecten af met de presentatie van een bundel:

- Hans Blom, David Wertheim, Hetty Berg, Bart Wallet (red.), *De Geschiedenis van de Joden in Nederland* (Amsterdam: Balans, 2017), in ontvangst genomen door prof. E. Hirsch-Ballin
- David J. Wertheim (ed.) *The Jew as Legitimation, Jewish- Gentile Relations Beyond Antisemitism and Philosemitism* (New York: Palgrave, 2017), in ontvangst genomen door prof. D. Ruderman.

Daarnaast werkte het Mbll o.a. mee aan onderzoeksprojecten naar de collectie van Ets Haim, het archief van de Algemene Nederlandse Diamantbewerkersbond en het postdoc project Intellectuals without borders: Haskalah and Wissenschaft des Judentums in the lives and oeuvre of Solomon Judah Löb Rapoport and Isaac Samuel Reggio.

MENASSEH CHAIR FOR JEWISH STUDIES

Voor het eerst werd dit jaar de Menasseh Chair for Jewish Studies ingesteld en bekleed door prof. Steven E. Aschheim. In het kader van deze leerstoel gaf Aschheim een collegereeks aan studenten van de UvA over 'Jews and European Culture', een stafcolloquium over 'Lessons of the Holocaust' en een publiekslezing getiteld 'Empathy, Autobiography and the Tasks and Tensions of the Historian'. Bij het laatste evenement traden prof. Bernard Wasserstein en prof. Marjan Schwegman op als referent.

PUBLIEKSEVENEMENTEN

- 11e Amsterdam Yiddish Symposium over: Yiddish after 1945
- Congres Charlotte Salomon 1917-2017, met als thema 'Overwinning op de angst'
- In het kader van de lezingenserie 'De joodse conditie in een postkoloniaaal tijdsgewricht':
  - Het verkiezingsdebat 'Identiteit in Verkiezingstijd'
  - 'Allies or Adversaries: Jewish-Black Relations in the USA, an entangled history', met prof. Hasia Diner en Lucas Johnson
  - 'Islamophobia and Antisemitism: Reflections of an Arab Jew, a conversation with Ella Shohat'

MUSEUMSHOP

2017 was voor de Museumshop van het Joods Cultureel Kwartier een goed jaar. De shop heeft zich toegelegd op de productie van bijzondere artikelen gerelateerd aan de eigen collectie en op merchandise afgestemd op de wisseltentoonstellingen.

Speciaal voor de tentoonstelling *Van fauvisme tot surrealisme* is er samen met uitgeverij Walburg Pers een rijk geïllustreerde catalogus uitgegeven. Bij andere tentoonstellingen zoals *Face it!*, *Samuel Jessurun de Mesquita* en *The Jewish Jukebox* verkocht de Museumshop bestaande uitgaven, al dan niet aangevuld met nieuwe Ansichtkaarten, posters, magneten of andere merchandise. Voor de tentoonstelling *Charlotte Salomon* is er naast de bestaande uitgaven een speciale samenwerking aangegaan met de internationale uitgeverij Taschen: een nieuw boek met een selectie uit haar werk, in vier talen.

Mede naar aanleiding van de nieuwe opstelling *Geschiedenis 1600-1900* is er een geheel vernieuwde publieksgids uitgegeven, in het Nederlands en Engels: het boek *Topstukken uit de collecties van het Joods Cultureel Kwartier*, met foto's en beschrijvingen van 50 werken uit de collectie.

Ook is de Museumshop erin geslaagd het standaardwerk *The Portuguese Synagogue* te herdrukken, een prachtig boek over de monumentale Portugese Synagoge.

De Museumshop bevoorraadt naast de winkels in het JHM, de Portugese Synagoge en de Hollandsche Schouwburg ook de boekenafdeling in het Nationaal Holocaust Museum i.o. De verkopen nemen op deze locaties gestaag toe.

PUBLICATIES, VOORDRACHTEN & NEVENFUNCTIES

Directie

EMILE SCHRIJVER

PUBLICATIES

2017 'Jewish Book Culture Since the Invention of Printing (1469 – c. 1815)'. In J. Karp & A. Sutcliffe (eds.), *The Cambridge History of Judaism*, vol. 7, *The Early Modern World, 1500–1815* (Cambridge, Cambridge University Press, 2017) p. 291-315.

VOORDRACHTEN

6-7 februari 2017

Deelname aan en presentatie tijdens EAJS international 'Round tables': two-day workshop on early modern and modern Jewish print cultures and digital humanities, Universiteit van Amsterdam

26 februari 2017

'Jewish Museums in Europe: challenges or opportunities?', Friedman Society, Jewish Museum, New York

1 april 2017

'De geïllustreerde Haggadah door de eeuwen heen', Liberaal Joodse Gemeente Gelderland, Synagoge Dieren

14 juni 2017

Identifying Jewish Books from Pre-War Collections in Post-War Collections: Methodological Challenges and Practical Impossibilities, congres *Challenging Judaica Objects: The Ambiguity of Jewish Material Culture*, Universität Zürich, 12-14 juni 2017

22 juni 2017

Rondetafelgesprek rond Joseph Semah's project 'On Friendship / (Collateral Damage) II – The Guardians of the Door', Nieuwe Kerk, Amsterdam

15 juli 2017

'The History of the Jewish Book in the 21st century: Quo vadis?', workshop 'The history of the Jewish book', Institut für den Nahen und Mittleren Osten, Judaistik.
Historische Seminar Mittelalterliche jüdische Geschichte, Ludwig-Maximilians-Universitat, München

4-6 september 2017

Deelname aan workshop van Rothschild Foundation Hanadiv Europe 'Jewish Studies and Digital Humanities', Hamburg, Institut für die Geschichte der deutschen Juden

25 oktober 2017

Bijdrage aan 'Forum Erfgoedprofessionals' bij opening van het Centrum voor Religie en Erfgoed, Rijksuniversiteit Groningen

30 november 2017

'Die Kunst des jüdischen Buches', Institut für Kunstgeschichte, Universität Innsbruck

14 december 2017

'Die Kunst des jüdischen Buches seit der Erfindung des Buchdrucks', Augustin-Keller-Loge, B'nai B'rith Zürich

NEVENFUNCTIES

- Bijzonder hoogleraar met leeropdracht 'Geschiedenis van het Joodse Boek', Faculteit der Geesteswetenschappen, Universiteit van Amsterdam
- Conservator, Braginsky Collection of Hebrew Manuscripts and Printed Books, Zürich, Zwitserland
- JCSAX b.v., Haarlem, DGA
- Lid Bestuur Stichting Menasseh ben Israel Instituut voor joodse sociaal-wetenschappelijke en cultuurhistorische studies, Amsterdam
- Lid Bestuur Stichting Charlotte Salomon, Amsterdam
- Lid Bestuur Stichting Jacob Israël de Haan, Amsterdam
- Lid International Advisory Council, Museum of the Bible, Washington, USA
- Lid Wissenschaftlicher Beirat Jüdisches Museum Hohenems, Oostenrijk
- General editor Encyclopedia of Jewish Book Cultures, Brill Publishers, Leiden
- Redactielid Amsterdam Studies in the Dutch Golden Age, Amsterdam University Press
- Lid Advisory board Quaerendo; a Journal Devoted to Manuscripts and Printed Books, Brill Publishers, Leiden

LIESBETH BIJVOET

NEVENFUNCTIES

- Lid Raad van Toezicht DutchCulture, Amsterdam
- Lid Bestuur Dansmakers, Amsterdam
- Lid Raad van Toezicht Kennisland, Amsterdam
- Lid Bestuur Samenwerkende Amsterdamse Musea, Amsterdam
- Lid Bestuur De Plantage Amsterdam, Amsterdam
- Lid Bestuur Stichting Charlotte Salomon, Amsterdam
- Lid Raad van Toezicht Metropole Orkest, Hilversum
- Lid Bestuur Knowledgeable BIZ, Amsterdam

Medewerkers

MONCEF BEEKHOF

VOORDRACHTEN

21 februari 2017

From Inside to Outside: The Jewish Cultural Quarter, Expert meeting Marketing & Communications, AEJM (Association of European Jewish Museums), Amsterdam

NEVENFUNCTIES

- Lid Bestuur Stichting Museum Plus Bus
- Lid jury ICOM Scriptieprijs
- Lid Raad van Advies Cultuurmarketing
- Lid Bestuur Volksuniversiteit Amsterdam
- Lid Bestuur Stichting Amsterdam Gay Pride
- Voorzitter Bestuur Stichting Hart voor het Vondelpark
- Talentcoach De Regenboog Groep

HETTY BERG

In het kader van een Museumbeurs van NWO deed Hetty Berg een kwalitatief onderzoek naar 'het creëren van kennis en betekenis in permanente opstellingen: het Joods Historisch Museum Amsterdam en in het Jüdisches Museum Berlin vergeleken' en verbleef daarvoor van 1 januari t/m 15 juli in Berlijn, Duitsland.

PUBLICATIES

Geschiedenis van de Joden in Nederland, H. Blom, D. Wertheim, H. Berg, B. Wallet (redactie), Balans, Amsterdam

Site of deportation, Site of memory. The Amsterdam Hollandsche Schouwburg and the Holocaust, Frank van Vree, Hetty Berg and David Duindam (eds.), AUP, Amsterdam

LEZINGEN

16 Mei 2017

Het creëren van kennis en betekenis in permanente opstellingen: het Joods Historisch Museum Amsterdam en het Jüdisches Museum Berlin vergeleken
KunstKennis: Musea als kenniscentra, KNAW, Amsterdam

13-16 June 2017

Seeking Relevance: Jewish History as Migration History
Migration Memory Under Construction, Leiden

20 juni 2017

The Role of Religion in the Jewish Cultural Quarter Amsterdam, European Academy of Religion (EUARE), Jewish Museums – the Role of Religion, Bologna, Italië

2 juli 2017

Reworking Core Exhibitions in Jewish Museums: Berlin and Amsterdam as case studies.
Museumslabor, Institut für Europäische Ethnologie van de Humboldt-Universität zu Berlin, Berlijn, Duitsland

1 oktober 2017

Dingen die doen denken aan de Bijlmerramp.
Deelname aan publiek gesprek over erfgoed en emoties
Imagine IC, Amsterdam Zuid-Oost

23-25 oktober 2017

Amsterdam's Jewish Cultural Quarter: Renaming, Reclaiming, Reframing
Jewish Heritage Tourism in the Digital Age, Venetië, Italië

2-3 november 2017

Developments and strategies for permanent exhibitions in European Jewish Museums, Expert- Meeting georganiseerd i.h.k.v. de museumbeurs, Carmah, Berlijn, Duitsland

19 november 2017

When Limitation Becomes Opportunity: Berlin and Amsterdam as case studies,
The Absence of Things – Jewish Museums & the Possibilities of Limitations, AEJM Annual Conference 2017, Toledo, Spanje

23 november 2017

A qualitative examination of the way museums displays create knowledge and meaning: a comparison between Amsterdam's Jewish Historical Museum and Jüdisches Museum Berlin, Exploring Integrated Arts & Culture Research, Smart Culture Conference 2017 NWO, Amsterdam

7 december 2017

Jewish Memory in Comic Book Art
Zentrum Jüdische Studien, Berlijn, Duitsland

NEVENFUNCTIES

- Lid Ethische Code Commissie voor Musea
- Lid sollicitatiecommissie Museum- en erfgoed studies, Universiteit van Amsterdam
- Lid wetenschappelijke adviescommissie NWO onderzoeksprogramma Diaspora and identity: an integrated archeological and historical investigation into material life, ethnicity and diet in the district of Vlooienburg, Amsterdam (AD 1600-1800)
- Bestuurslid Maatschappij tot Nut der Israëlieten in Nederland

JULIE-MARTHE COHEN

VOORDRACHTEN

28 februari 2017

Handboek van provenance en quovadiance onderzoek. Joodse ceremoniële voorwerpen. Joods Historisch Museum

21 maart 2017

A Manual for Provenance and Quovadiance Research of Jewish Ceremonial Objects Looted During WWII, compiled by Julie-Marthe Cohen, Felicitas Heimann-Jelinek, Ruth Weinberger, Talking Circle at the annual conference of the Council of American Jewish Museums (CAJM), 'Transcending Boundaries. Redefining the Museum Experience, 19-21 March 2017, Boston and Amherst (Massachusetts, U.S.A.)

22 maart 2017

A Manual for Provenance and Quovadiance Research of Jewish Ceremonial Objects Looted During WWII, compiled by Julie-Marthe Cohen, Felicitas Heimann-Jelinek, Ruth Weinberger, Center for Jewish History, New York

18 april 2017

De joden van Suriname: een gekleurde geschiedenis, Studievereniging Sechel, Hebreeuwse Taal en Cultuur aan de Universiteit van Amsterdam

12-14 juni 2017

Sorting Their Loot: How Nazis valued Jewish Ritual Objects, International Conference, University of Zurich: Challenging Judaica Objects: The Ambiguity of Jewish Material Culture, Sigi Feigel-Gastprofessur für Jüdische Studien an der Universität Zürich

15 juni 2017

Handboek voor herkomst onderzoek van joodse ceremoniële voorwerpen, presentatie voor een herkomstonderzoek-bijeenkomst van de Nederlandse Museumvereniging in het Nationaal Holocaust Museum, Amsterdam

11 juli 2017

Handbook on Judaica Provenance and Quovadiance Research, British Association for Jewish Studies Annual Conference 2017, 'Jews on the Move: Exploring the movement of Jews, objects, texts and ideas in space and time', panel: '20th-century Dislocations: migration and displacement in a museum/heritage context', University of Edinburgh, 10-12 July 2017

16 juli 2017

Het lot van joodse ceremoniële voorwerpen in Nederland tijdens en na de Tweede Wereldoorlog, besloten gezelschap, Joods Historisch Museum

5 september 2017

De joden van Suriname: een gekleurde geschiedenis, Genootschap Nederland-Israël, Noordoost-Brabant, Oss

OVERIG

Tentoonstelling

Roof en restitutie van de collectie van het Joods Historisch Museum in Amsterdam, onderdeel van de tentoonstelling Roofkunst voor, tijdens en na WO II, Bergkerk, Deventer, 12 mei t/m 27 augustus

Adviescommissie

Lid van de Adviescommissie Incidentele aankopen Mondriaan Fonds (24 mei)

IRENE FABER

VOORDRACHTEN

1 november 2017

Museale Verhalen: De Rintel chanoekia en het Amsterdams machzor, Joods Historisch Museum, Amsterdam

ANNEMIEK GRINGOLD

LEZINGEN

10 januari 2017

"Voices in the museum. Video-taped testimony as objects of cultural and historical heritage." At international conference *Localization of videotaped testimonies of victims of National Socialism in Educational Programs*, organized by *errinnern.at* and EVZ, Vienna, Austria.

15 mei 2017

"Voorwaarden en uitgangspunten bij de totstandkoming van een permanente tentoonstelling over de Sjoa in Het Nationaal Holocaust Museum", NHM, Amsterdam.

11 december 2017

"Egodocuments in Museum exhibitions" at the International Conference *Ego-documents in Dutch Jewish History*, Hebrew University of Jerusalem, Israel

PUBLICATIES

'Building of tears': Sixteen months as a Site of Assembly and Deportation. In *Site of Deportation, Site of Memory. The Amsterdam Hollandsche Schouwburg and the Holocaust*, ed. by Frank van Vree, Hetty Berg and David Duindam

NEVENFUNCTIES

- Voorzitter bestuur Jom HaSjoa comite
- Lid bestuur Stichting Musea en Herinneringscentra 1940-1945 (SMH)
- Lid Nederlandse delegatie International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) in de Museum & Memorial Working Group
- Lid Strategic Planning Workgroup IHRA

ANAT HAREL

VOORDRACHTEN

17 mei 2017

Case study Jewish Cultural Quarter, Seminar Digital Memories of the Holocaust, Warschau

2 november 2017

Remaking of the permanent exhibition History 1600-1900, Expert meeting Jewish Museums, Berlijn

21 november 2017

Open Jewish Houses: Best practice workshop, European Association for Jewish Museums Annual Conference, Toledo, Spanje

6 december 2017

Museale Verhalen: Vernieuwing van de vaste tentoonstelling Geschiedenis 1600-1900, Joods Historisch Museum, Amsterdam

PETRA KATZENSTEIN

VOORDRACHTEN

13 januari 2017

Presentatie Kindermuseum voor Studenten Reinwardt Academie

7 maart 2017

Presentatie Catharijneconvent in verband met I ASK methode, Joods Historisch Museum, Amsterdam

12 december 2017

Lezing over het Joods Cultureel Kwartier in Amsterdam en aansteken Chanoekia tijdens Amsterdam Marketing Winterborrel in de Uilenburgersjoel

20 december 2017

I ASK Methode: hoe bereik je als museum dat bezoekers zich openstellen voor wat nieuw is, onbekend en soms in strijd met hun opvattingen en kun je bijstelling van mogelijke voorbarige oordelen stimuleren?

OVERIG

Projectleider Jubileumjaar Kindermuseum met o.a. Installatie Fieptheater en Jubileumconcert Peter en de wolf in de kleine zaal van het Concertgebouw o.l.v. Jules van Hessen, dirigent, Maxim Heijmerink piano en eigen composities, diverse meespelende kinderen

13, 14 juni, 19-21 december 2017

Werksessies met team educatie in het Joods Museum Berlijn

NEVENFUNCTIES

- Adviseur Kindermuseum in oprichting Joods Museum Berlijn
- Lid Bestuur Hands On International
- Jurylid Children in Museum's Award
- Lid Bestuur Nettie van Zwanenberg Stichting
- Voorzanger Liberaal Joodse Gemeente Gelderland

MIRJAM KNOTTER

VOORDRACHTEN

12 januari 2017

Het vak van museumconservator, Studenten Museologie van de Universiteit van Amsterdam, Joods Historisch Museum, Amsterdam

19-23 april 2017

Een zeldzame 17e-eeuwse Toramantel uit de Amsterdamse Portugese Synagoge, Advanced Curatorial Education Program AEJM, Izmir, Turkije

7 september

Salon Viotta en JCK cultuurdragers. Charlotte Salomon

31 oktober 2017

Inleiding op de tentoonstelling *Charlotte Salomon. Leven? of Theater?* in het kader van het symposium 'Overwinning op de Angst', georganiseerd door stichting Charlotte Salomon, stichting Breukvlakken en het Joods Historisch Museum

12 november 2017

Interview Frans Weisz tijdens de filmmiddag Charlotte Salomon, Joods Historisch Museum, Amsterdam

OVERIG

Deelname Werkgroep Portugese Synagoge

De ontwikkeling van een restauratie visie op het interieur Portugese Synagoge

Projectleider onderzoek Kabbala

Onderzoeksproject ter voorbereiding van de tentoonstelling in Amsterdam in maart 2019

ERIK KOOPMAN

VOORDRACHTEN

10 januari 2018

Museale Verhalen: Het drama in een drama; het korte leven van Peter Redlich in een kistje, Joods Historisch Museum, Amsterdam

LONNIE STEGINK

VOORDRACHTEN

17 mei 2017

Case study Jewish Cultural Quarter, Seminar Digital Memories of the Holocaust, Warschau

SARA TAS

PUBLICATIES

'The Elusive Charles Ephrussi: Collector, Critic, and Patron of the Arts' in E. Rathbone (red.), *Renoir and Friends. Luncheon of the Boating Party, Giles Ltd en The Phillips Collection*, Washington D.C., 2017, p. 86-101

'Herinnering en Muziek. Filminstallatie k.364 van Douglas Gordon', *JCK Magazine*, nr. 2 jaargang 25 (december-april 2017), p. 32-35

VOORDRACHTEN

4 december 2017

'The collector Charles Ephrussi' op het symposium en panel discussie 'Renoir and Friends' Phillips Collection, Washington D.C.

15 februari 2017

Museale verhalen: 'Kunstenaars Moshe Kupferman en Gaston Zvi Ickowitch' en 'Het Land', Joods Historisch Museum, Amsterdam

HEIDE WARNCKE

VOORDRACHTEN

25 januari 2017

400 jaar Ets Haim – Livraria Montezinos, Amsterdam, Memory of the World, UNESCO, Universiteitsbibliotheek Utrecht

15 mei 2017

Handschriftencultuur bij de bibliotheek Ets Haim – Livraria Montezinos, Scriptorium Collectief, Vrije Universiteit (PThU), Amsterdam

16 juni 2017

Through the looking glass – Sephardic identity in the collection of Ets Haim – Livraria Montezinos, International Congress Sephardic Identity and Memory: History and Present Time, Braganca, Portugal

BERNADETTE VAN WOERKOM

VOORDRACHTEN

5 oktober 2018

Presentatie van twee onderzoeksprojecten over de negatievenarchieven van de fotografen Jaap Vaz Dias en Frits Vles in de collectie van het JCK, tijdens een 'speeddate' middag voor leden van het Nederlands Fotografisch Genootschap en onderzoekers van Scherptediepte, platform voor fotohistorici

OVERIG

Projectleider en conservator van de tentoonstelling *Uit de vergetelheid. De herontdekte fotografie van Annemie en Helmuth Wolff*

Projectleider en conservator van de tentoonstelling *Maria Austria. Leven voor de fotografie* in januari 2018

ARIANE ZWIERS

PUBLICATIES

'Monument voor Anski-vrienden', JCK Magazine nr. 1 jaargang 26 (mei-augustus 2017), p 14-15

VOORDRACHTEN

13 september 2017

'Sjolem Aleichem en joden in Oost-Europa' t.b.v. *Fiddler on the Roof* (productie i.s.m. met JCK), Stage Entertainment Studios, Aalsmeer

SPONSORS & BEGUNSTIGERS

SUBSIDIËNT

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

VOOR BEHOUD, RESTAURATIE EN UITBREIDING VAN DE COLLECTIE

BankGiro Loterij

BEGUNSTIGERS

AEGON Hungary

Anne Frank Fonds

Ars Donandi

B. Bausch-Polak

Bundesrepublik Deutschland Auswärtiges Amt

Claims Conference

David Berg Foundation

David Roos-Weijl Stichting

Edli Foundation

Fiep Westendorp Foundation

Fonds 21

Frederik Polak en Griet Polak – Asscher Fonds

Gemeente Amsterdam

George Blumenthal

Gieskes-Strijbis Fonds

Gravin van Bylandt Stichting

Jonas Daniel Meijer Fonds

Lexhanna Stichting

Lucius N. Littauer Foundation

Michael en Philippine Kahn

Mondriaan Fonds

Nationaal Comité 4 en 5 mei

Nettie van Zwanenberg Stichting

Nijkerk Holding B.V.

Nut Amsterdam

P.W. Janssen's Friesche Stichting

Prins Bernhard Cultuurfonds

R. Norg

Rabobank Amsterdam

R.A. Cirpka-van der Wolf

René und Susanne Braginsky Stiftung

Robert Thomas Bobbins Foundation

Rothschild Foundation Europe

Sally Berg Familie Fonds

SALOMON DE JONG Stichting

Stadsdeel Amsterdam Centrum

Stichting Abas Fonds

Stichting Ankie Hak

Stichting Charlotte Salomon

Stichting Collectieve Maror-Gelden Nederland

Stichting Democratie en Media
Stichting Dioraphte
Stichting Dorodarte
Stichting Esther Dina Polak-Van Vollenhoven
Stichting Israëlitische Gezondheidskolonie Rotterdam
Stichting Israëlietisch Weeshuis Den Haag
Stichting Levi Lassen
Stichting Maatschappij tot Nut der Israëlieten In Nederland
Stichting Moos Cohen Fonds
Stichting ORT Nederland
Stichting Sonja van Tijn Fonds
Stichting 't Trekpaert
Stichting Vrienden Joods Historisch Museum
Stichting Will en Rita Jaeger Fonds
Stichting Zabawas
Stiftung EVZ
The Foundation for the Jewish Historical Museum in Amsterdam, Inc.
Turing Foundation
Vereniging Rembrandt
vfonds
VSBfonds
Zukunftfonds der Republik Österreich

FONDSEN OP NAAM BEHEERD DOOR DE STICHTING VRIENDEN VAN HET JOODS HISTORISCH MUSEUM

Aankoopfonds Fotografie
Ankie Hak Fonds
Familiefonds Gompen
Fonds Kattenburg 826
Fonds ter nagedachtenis van Socher Kirzner, Fania Kirzner-Shusterman en Leo Shuman
Gerard Metzelaar Fonds
Hans en Elly Jaffé Fonds
Hans Ham Fonds
Helmuth Mainz & Lore Bacharach Fonds
Het Joshua, Mila, Sari, Badu, Isi en Mace de Swaan Fonds
Inge & Alfred Nijkerk-von der Laden Fonds
Jetteke Frijda Fonds
Joël Cahen Kunstkabinet Fonds
Johanna Rebecca Wolff Fonds
Marcelle Hertzdahl Fonds
Margot Rehfisch en Fiep Westendorp Fonds
Nora Salomons Fonds
Prof. Dr. Herman Musaph Fonds
Salomon van Praag Sigaar Fonds
Tim Uppelschoten Fonds
Van Hessen Fonds

Daarnaast ontving het Joods Cultureel Kwartier in 2017
legaten en bijdragen van particuliere donateurs.

PERSONEEL & ORGANISATIE

PERSONEELSOPBOUW

31-12-2017	mannen	vrouwen	totaal
personen			
vast	32	38	70
tijdelijk	1	5	6
	<hr/>		76
voltijd	7	5	12
parttime	26	38	64
	<hr/>		76
FTE			
formatie	25,50	29,90	55,40
project	0,80	1,05	1,85
	<hr/>		57,25

oproepkrachten	14
rondleiders	22
vrijwilligers	90

	medewerkers	oproepkrachten
instroom	8	2
uitstroom	6	5

ONDERNEMINGSRAAD

Anton Kras	voorzitter
Barbara Reuten	secretaris
Ted de Leeuw	lid
Netty Wenderich	lid

ZIEKTEVERZUIM	2012	2013	2014	2015	2016	2017
totaal ziekteverzuim	3,59 %	3,92 %	3,61 %	6,77 %	3,44 %	1,52 %
exclusief langdurig ziekteverzuim en zwangerschapsverlof	1,20 %	1,42 %	1,13 %	1,95 %	1,87 %	1,44 %

BESTUREN

RAAD VAN TOEZICHT JOODS HISTORISCH MUSEUM 2017

Drs. M.E. Paktor (voorzitter)
Mr. S. Asser-Ribbert
D.H. Kat
R.D. Aronson
Drs. E.P. Groenteman
F. Guttman
S.D. Joseph-Jowell

RAAD VAN TOEZICHT HOLLANDSCHE SCHOUWBURG 2017

Dhr J. Wertheim
Dhr. J. Krant
Dhr. J.H. Gerson
Dhr. E.W.C.M. Damen
Mevr. J.M. van Knippenbergh-van Hall
Dhr. J.J. Cahen
Dhr. E.E. van der Laan tot 5 oktober 2017

De Raden van Toezicht houden toezicht op het beleid van de directie-bestuurders en op de algemene gang van zaken in het JCK. Het vierjaren-activiteitenplan en bijbehorende begroting worden ter instemming door het bestuur aan de Raad van Toezicht voorgelegd. Door middel van kwartaalrapportages wordt de Raad van Toezicht op de hoogte gesteld van de inhoudelijke voortgang en de financiële situatie van de organisatie.

De leden van de Raad van Toezicht ontvangen geen bezoldiging.

VERKORTE JAARREKENING – JHM PS HS

BALANS PER 31 DECEMBER (NA RESULTAATBESTEMMING)

ACTIVA	2017	2016
	€	€
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	55.749	218.669
Materiële vaste activa	948.249	1.354.633
Totaal vaste activa	1.003.998	1.573.302
Vlottende activa		
Voorraden	266.072	349.358
Vorderingen	1.216.341	1.102.213
Liquide middelen	1.116.490	882.588
Totaal vlottende activa	2.598.903	2.334.159
TOTAAL ACTIVA	3.602.901	3.907.461

PASSIVA	2017	2016
	€	€
Eigen vermogen		
Algemene reserve	149.996	149.996
Bestemmingsfonds OCW	-	132.255
Bestemmingsreserve restant subsidie OCW 2013-2016	132.255	-
Overige bestemmingsfondsen	59.677	59.677
Totaal eigen vermogen	341.928	341.928
Voorzieningen	31.942	34.740
Langlopende schulden	1.171.446	1.428.666
Kortlopende schulden		
Nog te besteden huisvestings-subsidie OCW	159.366	-
Schulden aan leveranciers	688.274	621.916
Belastingen en premies soc. verz.	154.350	111.467
Vooruitontvangen subsidie	172.351	526.400
Overige schulden	391.941	422.258
Overlopende passiva	491.303	420.086
Totaal Kortlopende schulden	2.057.585	2.102.127
TOTAAL PASSIVA	3.602.901	3.907.461

EXPLOITATIEREKENING

BATEN	2017	2016
	€	€
Opbrengsten		
Publieksinkomsten buitenland	50.000	40.000
Publieksinkomsten binnenland		
– Publieksinkomsten onderdeel kaartverkoop	1.916.313	1.734.436
– Publieksinkomsten overig	252.587	247.314
Indirecte opbrengsten	64.863	72.457
Totale opbrengsten	2.283.763	2.094.207
Totaal bijdragen uit private middelen	2.649.328	1.779.816
Subsidies en bijdragen		
Structurele subsidie OCW	3.680.742	3.264.296
Overige subsidies/bijdragen	3.051.941	1.005.678
Totale subsidies en bijdragen	6.732.683	4.269.974
TOTALE BATEN	11.665.774	8.143.997

LASTEN	2017	2016
	€	€
Salarislasten	4.264.444	4.178.682
Huisvestingslasten	514.299	549.770
Aankopen	2.500.000	-
Afschrijvingen	569.306	687.503
Overige lasten	3.818.087	2.554.150
TOTALE LASTEN	11.666.136	7.970.105
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING		173.892
Saldo rentebaten /-lasten	362	1.443
SALDO UIT BEDRIJFSVOERING	0	175.335

joods
cultureel
kwartier